

ACC. N:R M. 15233:1-2.

Landskap: Bohuslän Upptecknare: Gösta Olsson, Lund
Härad: Stängenäs Berättare: Frans Ahlsson, Hannevik
Socken: Lyse Berättarens yrke: smed
Uppteckningsår: 1960 Född år 1902 i Foss

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En smeds arbeten för bönder och
stenhuggare.

Skriv endast på denna sida.

Medlem i Sveriges Smidesverkstäders Riksorganisation. Är den ende yrkessmeden i bygden. Gått i lära hos Oskar Åman i Foss och sen på Nordbergiska stiftelsen i Munkedal. Min morfar var smed, skraddare och mjölnare med vattenkvarn vid Saltkällan.

Jag började 1924 här i Lyse som bolagssmed för Skandinaviska Granit AB. Ingen bestämd lön: betalt efter ackordsarbete, dessutom 30 kr i månaden som "gångpengar" (Det var egentligen för lite smidesarbete för bolaget och stenhuggarna, och så blev "gångpengar" ett slags kompensation för att locka en smed att ta platsen). Lejde hantlangare själv och betalade honom under de dåliga åren på 30-talet 65 öre i timmen. Haft hantlangare utom de sista 15 åren. Maskinerna gör nu arbetet i hantlangares ställe.

Påfrestande arbete att ständigt stå, smedens ben och rygg tar slut. Högerhanden märks efter hammarn, får lång lillfinger (?).

Arbete för bönderna: reparera jordbruksredskap, särskilt plogar och harvar, beslå hjul och vagnar. Härikring gick 15-20 hästar jämt i bergen i stort sett konstant från det jag började här till 30-talets slut, då lastbilar började ersätta häst och vagn. Om inte stenkörningen här funnits, skulle ingen smed kunnat existera, så mycket har arbetet för körarna betytt. Hjulbeslag och vagnbeslag i alla former. Skodde också hästar för en och annan men de flesta skodde själv. Omläggning av hjulringar då sommar och torra kom. Vid mycken körning varade hjulringarna 1 år. Det säger sig själv att körarna kom med mer arbete än övriga bönder; för dem blev det inte annat än en plogbill och en harvpinne vart annat år eller så, och det kunde ingen smed leva på. En och annan bonde har själv kunnat vässa en harvpinne och kröka ett järn hemma på sin gård, inte mer.

En period då det blev mycket dåligt med arbete och inkomst, var då körningen tog slut.

Arbete för stenhuggarna: Alla mejselhammare, kilar, mejslar och klyvare tillverkade jag nytt, "stålade" pigghackor, putshammare och nästan alla verktyg, dessutom skärpning av verktyg. Kostnaden för stålning och skärpning uppfördes på smedlistan, som inlämnades på bolagets kontor. 6-7 kr per månad var normal smidesutgift för varje stenhuggare, och detta drogs på kontoret från huggarnas avlöning och kom så indirekt till smeden.

Arbete för bolaget: Nyttillverka kätting, grova krokar, refflar och borrar; skärpa refflar och borrar.

Nu: arbete med bilar, värmeapparater, hydroforer, traktorer, motorcyklar och en massa småplock. Grovsmide för en stenkross och ett storbrott för kantsten och byggnadssten (kranar, kätting, krok). Ofta arbete för konserverfabriken här i Sjöbol.

Mellan stenrushens tid och nu är det en skillnad som mellan natt och dag. Nu blir här alltmer avfolkat och tyst. Då var det båtar, främmande sjömän, huggare utifrån, trångboddhet i stugorna, smuggelrom och smuggeltobak, kortspel om kvällarna. Folk kom tom. hem från Norge och Amerika, då stendriften var på toppen. Men det är alldeles fel att tro, att det levdes moraliskt sämre då än nu, snarare är det tvärtom. Folk var i varje fall rejälare på den tiden, kraftiga tag och ingen högfärd.